

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยใน โรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ*

The Guidelines for Developing Early Childhood Music Learning in Non-formal Private School Setting

ปรีญานันท์ พร้อมสุขกุล (Preeyanun Promsukkul)**

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองจากประสบการณ์ของครูดนตรีปฐมวัย 9 ท่านเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ ในด้าน 1) ประสบการณ์ 2) สภาพและปัญหาในการจัดการเรียนรู้ดนตรี 3) แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรี โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลขณะเก็บข้อมูลและภายหลังเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่อิมมัตว์ ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน และตอบคำถามการวิจัย โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามแนวทางของโคไลซซี่ (Colaizzi) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชนนอกระบบระหว่าง 6-12 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีจนถึงระดับปริญญาเอกในสาขาดนตรี สาขาดนตรีศึกษา สาขาปฐมวัยศึกษา และสาขาดนตรีศึกษาศาสตร์เป็นผู้เชี่ยวชาญและได้รับเชิญเป็นวิทยากรหรืออาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัย สถาบัน หรือองค์กรทั้งในและต่างประเทศและเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทย ด้านสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนพบว่า เกี่ยวข้องกับความรู้ และความเข้าใจของผู้ปกครอง คุณภาพและจำนวนของครูผู้สอน บุคลิกและความสม่ำเสมอของผู้เรียน สื่อและ กระแสสังคม และธุรกิจโรงเรียน ด้านแนวทางการพัฒนาเน้นไปที่ 2 ส่วนหลักคือ 1) การทำความเข้าใจ และการให้ความรู้กับผู้ปกครองด้วยวิธีการต่างๆ และ 2) การพัฒนาบุคลากรครูโดยใช้บทบาทของมหาวิทยาลัย และการรวมกลุ่มองค์กรหรือสมาคมครูดนตรีเด็กปฐมวัย

คำสำคัญ : เด็กปฐมวัย ดนตรีศึกษา ดนตรีเด็กเล็ก

---

* บทความวิจัยนี้เป็นการนำเสนอข้อค้นพบจากรายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยใน โรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ

(This article presents findings from the research study on the guidelines for developing early childhood music learning in non-formal private school setting)

** อาจารย์ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล (Instructor at College of Music, Mahidol University)

E-mail: preeyanun_piano@hotmail.co.th

Abstract

This phenomenological research aims to study view points from experiences of 9 early childhood music instructors in 3 aspects of early childhood music learning in non-formal private school setting; the key informants' experiences, the state and problems in learning and teaching, and the guidelines for developing music learning and teaching. The indepth-interviews were used to be research tool . The data analysis; follow the Colazzi method, was done during and after data collection process for entire data, results, and answering research questions. The research results shown that 1) the key informants have been teaching music for early childhood in non-formal schools between 6-12 years. They were all graduated in music, music education, and music teaching method (Dalcroze approach) in Bachelor degree, Master degree and Doctoral degree. They are specialists and invited to be lecturer and instructors in Universities, institutes, or organizations inside and outside Thailand. They play a key role for developing an early childhood music education in Thailand. 2) The status and problems in music learning and teaching involve knowledge and understanding of parents, quality and quantity of music teachers, character and regularity of students, media and social impact, and school bussiness. 3) The quildlines for developing early childhood music learning focus on a) give parents information and knowledge and b) Developing music teachers by Universities and assembly of society or association of early childhood music teachers

Keywords: Early Childhood, Music Education, Early Childhood Music Education

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยคือการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 8 ปี (Dee, 2004) เป็นการเตรียมความพร้อมและการวางรากฐานทางการศึกษาเบื้องต้นให้กับเด็กเล็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการอย่างมีองค์รวมของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อ ธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนอย่างเต็มศักยภาพ ภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัย อยู่ เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่มีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560; ภาวิณี ไชมานะสิน, 2558; เยาวพา เดชะคุปต์, 2546) การศึกษาดนตรีในช่วง ปฐมวัยมีผลกระทบอย่างมากต่อการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก ด้วยเหตุนี้สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอย่างมาก คือบทบาทของผู้ปกครองและครูที่จะช่วยจัดหาโอกาสแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับวัยสำหรับเด็กเหล่านี้ (Fahmie, 2000)

ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่สำคัญเพราะเป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิต การจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้กับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการในอนาคตของเด็ก การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรคำนึงถึงการบูรณาการผ่านการเล่นและการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทำอย่างมีจุดมุ่งหมาย เน้นการพัฒนาโดยให้ความสำคัญ

ทั้งกระบวนการและผลผลิตที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีครูผู้ซึ่งเข้าใจในการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กเป็นผู้ดูแลและสร้างประสบการณ์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กได้พัฒนาโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมพัฒนาการและธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างของแต่ละบุคคล และเหมาะสมกับบริบทของสังคมของเด็กปฐมวัย (ตรีมาลา เรือนทอง และศุภลักษณ์ สัตย์เพริศพราย, 2556; ปิยะนุช สุวรรณเทพ และสุเทพ อ่วมเจริญ, 2558; ภาวินี โฆมานะสิน, 2558)

การเรียนดนตรีส่งผลเชิงบวกในการช่วยพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านต่างๆ ทั้งการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์ ความรู้สึก ภาษา ร่างกาย ปัญญา ความเป็นเอกัตบุคคล และด้านสุนทรีย์ภาพ (ณรุทธ์ สุธงจิตต์, 2548) นอกจากนี้กิจกรรมดนตรียังช่วยส่งเสริมการทำงานของสมองส่วนหน้า และพัฒนาทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function) ที่ประกอบไปด้วยกลุ่มทักษะพื้นฐาน ได้แก่ ทักษะการจดจำเพื่อใช้งาน (working memory) ทักษะการยืดหยุ่นทางจิตใจ (mental flexibility) ทักษะการยับยั้งคิดไตร่ตรอง (inhibitory-control) (สุภาวดี หาญเมธี 2559; Preda Uliță 2016) กลุ่มทักษะ กำกับตนเอง (self-control) ได้แก่ ทักษะการจดจ่อใส่ใจ (focus/attention) หรือทักษะการควบคุมกระบวนการคิด (cognitive control) ทักษะการควบคุมอย่างสม่ำเสมอของการตอบสนอง ทางด้านอารมณ์ (regulatory control of emotional response / emotional control) ทักษะการติดตาม ประเมินตนเอง (self-monitoring) หรือการควบคุมพฤติกรรม (behavior control) และกลุ่มทักษะปฏิบัติ ได้แก่ ทักษะการริเริ่มและลงมือทำ (Initiating) ทักษะการวางแผน การจัดระบบ การดำเนินการ (planning & organizing) และ ทักษะการมุ่งเป้าหมาย (goal-directed persistence) (สุภาวดี หาญเมธี 2559) ทักษะเหล่านี้ล้วนเป็นพื้นฐาน ของการดำเนินชีวิต และหากได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องในช่วงเวลาที่เหมาะสมแล้ว เด็กก็จะได้พัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพและเติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

คุณภาพของการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ ความสามารถในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ ภายใต้ปรัชญาที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพของเด็กให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านต่อไปนี้คือ 1) ด้านคุณภาพของผู้เรียน คือการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการสมวัยทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ สังคม และสติปัญญา 2) ด้านคุณภาพในการบริหารงาน คือ ความสามารถในการบริหารงาน ดำเนินงาน และจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีความเหมาะสมในด้านกระบวนการที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 3) ด้านคุณภาพการเป็นองค์กรแห่งความรู้ คือ การพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง สร้างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนของบุคลากรในองค์กร สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ พัฒนางานอย่างเป็นระบบ และการทำงานร่วมกันเป็นทีม 4) ด้านคุณภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มาจากสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ดังนั้นครู พ่อแม่ และผู้ปกครอง ต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เพื่อทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก รับผิดชอบร่วมกัน และถือเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาเด็กให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 5) ด้านความพึงพอใจในการทำงาน คือ ความรู้สึกเชิงบวกของครูต่องาน (วสุภฤต สุวรรณเทน และ วไลนิกา ฉลากบาง, 2559)

ปัญหาในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่เกิดขึ้นแยกออกเป็นประเด็นต่างๆได้ดังนี้ 1) ด้านผู้ปกครอง คือความคาดหวังและการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการส่งเสริมพัฒนาการตามช่วงวัย 2) ด้านครูและผู้บริหารสถานศึกษา คือการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย 3) ด้านระบบการผลิตครูปฐมวัย คือการ

ขาดการประเมินและติดตามคุณภาพเนื่องจากกระบวนการพัฒนาครูปฐมวัยจำเป็นต้องมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีการดูแลอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 4) ด้านการวัดผลขาดการประเมินตามสภาพความเป็นจริงที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน และขาดแนวทางในการปรับปรุงผู้เรียน (สุริยา ช้อยเสนาะ, 2556) ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดในภาพรวมของการศึกษาซึ่งเกิดขึ้นกับการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยเช่นเดียวกัน

ครูสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยนอกจากจะต้องมีความรู้ทางดนตรีที่ดี และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะในวิธีการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยแล้ว ยังต้องมีความสามารถในการจัดการชั้นเรียน มีจิตวิทยาการสอน มีความรู้ความเข้าใจด้านพัฒนาการของเด็กปฐมวัย สามารถสร้างประสบการณ์ให้เด็กได้ตั้งตัวในการรับรู้ (อัญญา สุตมาต, 2546) จากความต้องการและสภาพสังคมที่แข่งขันกันมากขึ้น โรงเรียนดนตรีมีมากขึ้น การให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็ก ปฐมวัยมีมากขึ้น ส่งผลให้ความต้องการครูดนตรีมีมากขึ้นเช่นเดียวกัน แต่ครูดนตรีปฐมวัยที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ยังคงขาดแคลน ขาดประสบการณ์และยังคงมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการในปัจจุบัน ศราพงศ์ อิศรศักดิ์ ณ อยุธยา (2553)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 3 ระบบการศึกษา มาตรา 15 แบ่งการจัดการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม และมาตรา 22 กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยหลักการของการศึกษานอกระบบประกอบด้วย

1. เน้นความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึง ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. มีความยืดหยุ่นในเรื่องกฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ

3. จัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ให้เรียนรู้อะไรที่สัมพันธ์กับชีวิต

4. จัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนมิได้จำกัดเฉพาะครู อาจจะเป็นผู้ ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานหรือจากท้องถิ่น (อัญชลี ธรรมวิธิกุล, 2561)

พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 หมวด 3 โรงเรียนนอกระบบตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเรื่อง การกำหนดประเภทและลักษณะของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรของโรงเรียนนอกระบบ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 ได้กำหนดประเภทและลักษณะของโรงเรียนนอกระบบไว้ 7 ประเภท คือ ประเภทสอนศาสนา ประเภทศิลปะและกีฬา ประเภทวิชาชีพ ประเภททววิชา ประเภทสร้างเสริมทักษะชีวิต ประเภทศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ประเภทสถาบันศึกษาปอเนาะ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2561)

จากสถิติการศึกษาประจำปี 2559 โดย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการนำเสนอข้อมูลทางสถิติ ในหัวข้อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเกี่ยวกับจำนวนครู/คณาจารย์ และนักเรียนนอก ระบบโรงเรียน จำแนกตามสังกัดในกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาคปีการศึกษา 2559 แสดงจำนวนโรงเรียนเอกชนนอก ระบบประเภทที่ 2 คือ โรงเรียนศิลปะและกีฬาในสถานศึกษาเอกชนระบบไว้จำนวนรวม 616 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 267 โรงเรียน และโรงเรียนในภูมิภาค จำนวน 349 โรงเรียน ทั้งนี้ประกอบด้วยครูและคณาจารย์ผู้สอนรวม 5,202 คน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนในกรุงเทพมหานครจำนวน 3,068 คน และโรงเรียนในภูมิภาคจำนวน 2,134 คน มีนักศึกษาและผู้รับบริการหลักสูตรระยะสั้นรวมทั้งสิ้น 41,006 คน แบ่งเป็นในกรุงเทพมหานครจำนวน 15,434 และในภูมิภาคจำนวน 25,572 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

โรงเรียนดนตรีเอกชนนอก ระบบอยู่ในกลุ่มโรงเรียนประเภทที่ 2 คือ โรงเรียนศิลปะและกีฬา โดยมีสถาบัน ดนตรีที่มีหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยที่เป็นที่รู้จักและมีหลายสาขา ได้แก่ โครงการศึกษาดนตรีสำหรับบุคคลทั่วไป วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล โรงเรียนดนตรีเคพีเอ็น โรงเรียนดนตรียามาฮา โรงเรียนดนตรี เอ็มอาร์อี เป็นต้นนอกเหนือจากโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกประเภทที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีโรงเรียนดนตรีเอกชนนอก ระบบอีกจำนวนมากที่มีการเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมอย่างมาก ในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ความต้องการครูที่มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย จึงมีความต้องการมากขึ้นตามไปด้วย

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยส่วนมากมุ่งเน้นการพัฒนาชุดการสอน (กฤตนันท์ ศักดิ์ศิริ, 2557; กฤษณา รักษ์นุช, 2560) การพัฒนาชุดการเรียนรู้ (ชาลีณี สุริยนเปล่งแสง, 2554) การสำรวจการเรียน การสอนดนตรีและการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย (อัญชญา สุตมาต, 2546) การสำรวจความคาดหวัง และความพึงพอใจของผู้ปกครอง (พิมลมาศ พร้อมสุขกุล, 2552) และการประยุกต์วิธีการสอนดนตรีแบบต่างๆ สำหรับการศึกษาดนตรี (ดวงรัตน์ วุฒิปญญารัตน์, 2013) ซึ่งจำนวนงานวิจัยที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการศึกษาดนตรีใน โรงเรียนดนตรีเอกชนนอก ระบบประเภท 15(2) ยังมีอยู่จำนวนน้อยมาก และยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาแนวทางการ พัฒนาการเรียนการสอนดนตรีของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนจากครูผู้มีความรู้และประสบการณ์ อย่างเช่น ในงานวิจัยชิ้นนี้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอก ระบบ จากครูผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการเรียนการสอนดนตรีระดับปฐมวัย และเป็นครูที่ได้รับการยอมรับและมีประสบการณ์ในการได้รับเชิญเป็นวิทยากร หรือกระบวนกร ในการจัดการอบรม หรือการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อกลับกรองเอาประสบการณ์และแนวคิดในการจัดการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อประโยชน์และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอก ระบบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ
2. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาแนวคิดในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในมุมมองจากประสบการณ์การสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบของผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้คือครูดนตรีปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ 15 (2) ที่มีประสบการณ์ในการสอนดนตรีกลุ่มสำหรับเด็กปฐมวัยจำนวน 9 ท่าน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้คือ

1. พำนักอยู่ในประเทศไทย
2. มีประสบการณ์ในการสอนดนตรีกลุ่มสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ 15(2) มากกว่า 5 ปีขึ้นไป
3. มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการฝึกอบรมวิธีการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยทั้งในและ/หรือต่างประเทศ
4. มีประสบการณ์ได้รับเชิญเป็นวิทยากรหรือกระบวนกรในการบรรยายหรืออบรมการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

วิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบอรรถปริวรรต (Hermeneutic Phenomenology) ของ Heidegger (Cohen, 2000; Rice & Ezzy; 1999) มีจุดมุ่งหมายเพื่อ มุ่งตีความเพื่อทำความเข้าใจความหมายของความคิดตามประสบการณ์ของครูดนตรี ที่มีประสบการณ์ การ สอนดนตรีเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบอรรถปริวรรต มีแนวคิดพื้นฐานที่ให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคล โดยเชื่อว่าบุคคลให้คุณค่าหรือความหมายของแต่ละ เรื่องไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตภายใต้สิ่งแวดล้อมหนึ่ง รวมทั้งภูมิหลัง ได้แก่ อายุ การศึกษา วัฒนธรรม และ ค่านิยมทางสังคม การศึกษาเชิงปรากฏการณ์เป็นการศึกษาประสบการณ์ตาม สภาพความเป็นจริง ตามการรับรู้และการให้ความหมายของผู้ให้ข้อมูลผู้เป็นเจ้าของประสบการณ์นั้นๆ โดยมีวิธี การค้นหา การวิเคราะห์ การเขียนบรรยายและอธิบาย ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการสัมภาษณ์ โดยมุ่งเน้น การทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ผ่านมุมมองของผู้ให้ข้อมูล บนพื้นฐานของการรับรู้ส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลโดยตรง (ชาย โปธิสิตา, 2550; ไพศาล วรคำ, 2559; Cohen, 2000; Rice & Ezzy; 1999)

คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบแบบเจาะจง (**purposive sampling**) ตามคุณสมบัติที่กำหนด (**inclusive criteria**) โดยเน้นบุคคลที่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถให้ความหมายของประสบการณ์ด้านปัญหาที่พบเจอและแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ**15(2)** ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการค้นหาคำถามของประสบการณ์ของบุคคลตามวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้น โดยจำนวนผู้ให้ข้อมูลจะพิจารณาจากความอึดตัวของข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลที่เพียงพอที่จะสามารถอธิบายความหมายของประสบการณ์นั้นได้ โดยข้อมูลจะอึดตัวเมื่อมีผู้ให้ข้อมูลประมาณ 6-10 คน (ชาย โปธิสิตา, 2550) หรือ 5-25 คน (ไพศาล วรคำ, 2559) ในการศึกษาข้อมูลครั้งนี้ จึงเน้นข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นครูดนตรีปฐมวัยจำนวน 9 ท่าน ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดที่ระบุไว้ในขอบเขตของการวิจัย

เครื่องมือวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (**in-depth interview**) แบบไม่มีโครงสร้าง (**Unstructured interview**) โดยมีแนวคำถามแบบปลายเปิดที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางหรือคำถามนำ เพื่อใช้ในการค้นหาคำถามของปรากฏการณ์และเป็นคำถามติดตามประเด็น (**follow-up questions**) ที่เกิดขึ้นใหม่หรือยังไม่ชัดเจนในการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรมแบบไม่มีส่วนร่วมโดยแนวคำถามประกอบด้วย

1. ประสบการณ์พื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล
2. ประสบการณ์การสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ
3. แนวคิดทฤษฎี กระบวนการ รูปแบบในการจัดการเรียนการสอนดนตรีที่เหมาะสม สำหรับเด็กปฐมวัย
4. สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ
5. แนวทางแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทำการตรวจสอบแนวคำถามการวิจัยว่ามีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์

ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา

งานวิจัยขั้นนี้ผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเป็นผู้ค้นหาความหมายของปรากฏการณ์จากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลที่ได้มาจากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลเท่านั้น (Streubert & Carpenter 2007) โดยมีขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา ดังนี้ (ชาย โพธิ์สิตา, 2550)

1. กำหนดหัวข้อและคำถามวิจัย
2. ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
3. กำหนดเกณฑ์สำหรับการคัดเลือกบุคคลและปรากฏการณ์เพื่อศึกษา
4. ดำเนินการตามขั้นตอนการขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด
5. กำหนดประเด็นและแนวคำถามสัมภาษณ์แบบเจาะลึก
6. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน
7. ปรับปรุงและแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
8. ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะลึกคนละ 23 ครั้งตามแนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและบันทึก

การสัมภาษณ์อย่างละเอียด

9. วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เพื่อสรุปประเด็นเนื้อหาและจัดกลุ่มข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

- 9.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลจากการสัมภาษณ์
  - 9.2 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เอกสารและแจกแจงความถี่ของข้อมูลที่ซ้ำกัน
  - 9.3 ตีความและสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการสัมภาษณ์
10. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลขณะเก็บข้อมูลและภายหลังเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่อ้อมตัว ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนและตอบคำถามวิจัย โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามแนวทางของ โคลไลซี (Colaizzi) ดังนี้คือ

1. ถอดเทปคำให้สัมภาษณ์โดยให้ความสำคัญกับความรู้สึกที่ผู้ให้ข้อมูลมีต่อประสบการณ์นั้นจัดกลุ่มคำ ข้อความ หรือประโยคสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ ปรากฏการณ์ที่ศึกษาและเป็นเรื่องเดียวกันให้ ได้มากที่สุดรวมไปถึงการรวบรวมข้อมูลอื่นที่นอกเหนือจากคำพูด เช่น สีหน้า แววตา ท่าทาง เป็นต้น

2. ทำความเข้าใจภาพรวมและทำเลขลำดับข้อมูลเพื่อการนำไปใช้อ้างอิงการสรุปผลการวิจัยต่อไป
3. ทบทวนข้อมูลและแยกประโยคสำคัญ

4. ทำความเข้าใจความหมายของแต่ละประโยคแล้วให้รหัสโดยวิเคราะห์ว่ายังมีข้อมูลส่วนใดยังไม่ครบถ้วนหรือไม่ เพื่อทำการวางแผนกำหนดประเด็นหรือแนวคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป ซึ่งเป็นคำถามที่เขี่ยยืนยันคำพูดในครั้งแรกและเพิ่มเติมความเข้าใจในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน

5. จัดหมวดหมู่ข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยสรุปเป็นความคิดรวบยอดทั้งประเด็นหลักและประเด็นย่อย

6. เขียนคำอธิบายข้อสรุปอย่างละเอียดตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์จริงของผู้ให้ข้อมูล และทำการอ้างอิงหรือยกตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูลมาสนับสนุนข้อสรุป

7. นำข้อมูลที่ได้รับการจัดเป็นหมวดหมู่และเขียนบรรยายเรียบเรียงแล้วกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบและสัมภาษณ์เพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน ในกรณีที่ได้ข้อมูลครบถ้วนหรือผู้ให้ข้อมูลไม่มีเรื่องบอกเล่าแล้ว ผู้วิจัยจึงยุติการสัมภาษณ์

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลดังนี้คือ

1. ความน่าเชื่อถือ (credibility) ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธี การตรวจสอบ สามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน (สูกางค์ จันทวานิช, 2559) โดยใช้การ สัมภาษณ์ควบคู่กับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมพร้อมกับการศึกษาจากแหล่งเอกสารประกอบนอกจากนี้หลังจากผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นแล้วได้นำประเด็นที่สำคัญย้อนกลับมาตรวจสอบความเข้าใจในการสรุป และตีความกับผู้ให้ข้อมูลอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้แน่ใจว่าเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและมีความหมายตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลจริง

2. ความสามารถในการถ่ายโอน (transferability) ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูล ประสบการณ์ที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3. ความสามารถในการพึ่งพา (dependability) เพื่อความเข้าใจในปรากฏการณ์ของประสบการณ์ที่เกิดขึ้นของผู้ให้ข้อมูลอย่างแท้จริง ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการจดบันทึก

4. ความสามารถในการยืนยัน (conformability) ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบการวิจัย ในการสร้างแนวคำถามให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และได้รับการ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้วิจัยทำการถอดเทปสัมภาษณ์ด้วยตัวเองและจัด ระเบียบข้อมูลตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพภายหลังการสัมภาษณ์ทุกครั้ง

ผลการวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา มีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งตีความ เพื่อทำความเข้าใจความหมายของความคิด เน้นความเป็นปัจเจกบุคคล โดยเชื่อว่าบุคคลให้คุณค่าหรือความหมายของแต่ละเรื่องไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตภายใต้สิ่งแวดล้อมหนึ่ง ดังนั้นการสรุปผลการวิจัยจึงเป็นไปตามประสบการณ์การสอนดนตรีเด็กปฐมวัยของครูดนตรีในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วย 1) ประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล 2) สภาพและปัญหาการเรียนการสอนดนตรีปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ และ 3) แนวทางการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ

ประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล

ด้านการศึกษา

ผลการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์พบว่าครุฑดนตรีปฐมวัยทั้ง 9 ท่าน ล้วนจบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในสาขาดนตรีจากสถาบันทั้งในประเทศและต่างประเทศได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาฯ วิทยาลัยมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และ Longy School of Music ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 5 ท่าน ระดับปริญญาโท 3 ท่าน และระดับปริญญาเอก 1 ท่าน ในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาดนตรีปฏิบัติ สาขาดนตรีตะวันตก สาขาดนตรีแจ๊ส และสาขา เทคโนโลยีดนตรี หลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรีศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรีศึกษา หลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดัลโครซุริทิมมิก หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกปฐมวัยศึกษา และหลักสูตร ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต โดยเครื่องมือเอกของครูทั้ง 9 ท่าน มีความหลากหลายแตกต่างกันไป ได้แก่ เปียโน ทروมโบน แซกโซโฟน และดนตรีไทย

ด้านการอบรมการศึกษาดนตรีปฐมวัย

ครุฑดนตรีปฐมวัยทั้ง 9 ท่านเข้าร่วมการอบรมด้านการสอนดนตรีปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอทั้งในและต่างประเทศ โดยหัวข้อในการอบรมครอบคลุมวิธีการสอนดนตรีตามแนวทางการสอนของ โดตาย ดาลโครซ ออร์ฟ และ ชูชูกิ รวมไปถึงการอบรมการสอนดนตรีตามหลักสูตรของยามาฮา (Yamaha) หลักสูตร Music for Little Mozart และหลักสูตรKindermusik และได้รับเชิญเป็นวิทยากร กระจวนกร อาจารย์ และกรรมการในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาดนตรีปฐมวัยตามสถาบันต่างๆอย่างสม่ำเสมอทั้งในและต่างประเทศ

ประสบการณ์การสอนดนตรีปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ

ครุฑดนตรีปฐมวัยทั้ง 9 ท่านมีประสบการณ์การสอนดนตรีปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ ตั้งแต่ 6-12 ปี โดยมีทั้งใช้วิธีการสอนดนตรีตามแนวทางใดแนวทางหนึ่งแบบเฉพาะ คือ วิธีการสอนตามแนวทาง ดาลโครซ และวิธีการสอนตามแนวทางออร์ฟ และใช้แบบวิธีผสม โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นกำลังสำคัญ ในการเผยแพร่และพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งยังเป็นผู้ให้ความรู้และพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทยอีกด้วย

สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีปฐมวัยในประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถสรุปประเด็นสำคัญด้านสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนดนตรีปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบในประเทศไทยได้ดังนี้

ด้านผู้ปกครอง

ผู้ปกครองในประเทศไทยส่วนใหญ่อยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ไม่ได้เน้นการปฏิบัติเครื่องดนตรี แต่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะความเป็นนักดนตรีและทักษะชีวิตของเด็กไปพร้อมกับการพัฒนาด้านพัฒนาการของเด็กในทุกด้านทั้ง ด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานต่อไป โดยส่วนมากผู้ปกครองคาดหวังว่าเมื่อส่งบุตรหลานเรียนดนตรีแล้วต้องได้เล่นเครื่องดนตรี ต้องมีผลงานแสดงออกให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยไม่ได้เห็นความสำคัญของการเรียน

ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย และไม่ได้คำนึงถึงการรับรู้ทางดนตรีที่เด็กได้รับการพัฒนาซึ่งอาจต้องใช้เวลาและเห็นผลลัพธ์เป็นรูปธรรมได้ช้ากว่า

ด้านครูผู้สอน

ครูสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการทั้งในด้านปริมาณและด้านคุณภาพ ในส่วนของด้านปริมาณ เนื่องจากในปัจจุบันโรงเรียนดนตรีมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและมีการเปิดชั้นเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้ความต้องการครูสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย แต่กลับพบว่าครูดนตรีส่วนมากไม่ได้มีทักษะเพียงพอในการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ครูดนตรีขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการสอนเด็กปฐมวัย ทั้งในด้านพัฒนาการด้านต่างๆ พัฒนาการด้านดนตรี จิตวิทยา การสอนดนตรี และวิธีการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย นอกจากนี้การให้ความรู้ การจัดอบรมการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการ ครูดนตรีจำนวนมากขาดความรู้จริงในสิ่งที่สอนและขาดทักษะในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามสถานการณ์และความแตกต่างของเด็ก

ด้านนักเรียน

สภาพสังคม วัฒนธรรมและการเลี้ยงดูส่งผลต่อความกล้าแสดงออกของเด็กไทย เด็กไทยขาดความคิดสร้างสรรค์ ความกล้ามีส่วนร่วม และความกล้าแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้เนื่องจากสภาพสังคมและการแข่งขันทำให้เด็กไทยมีเวลาจำกัดเนื่องจากต้องเรียนหลายวิชา มีกิจกรรมที่ต้องทำมากมาย ทำให้การเรียนขาดความสม่ำเสมอ ส่งผลต่อความมั่นใจในการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม การตอบสนอง ซึ่งกระทบต่อคุณภาพของการเรียนการสอน

ด้านสื่อและกระแสดังสังคม

สื่อและกระแสดังสังคมเป็นสิ่งที่ผลักดันให้การเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นที่นิยมมากขึ้น ซึ่งในที่นี่รวมไปถึงกระแสความนิยมภายในกลุ่มผู้ปกครองที่รู้จักกันหรืออยู่โรงเรียนเดียวกันด้วย เมื่อกระแสความนิยมเกิดขึ้นผู้ปกครองจะมุ่งไปตามกระแสนั้นโดยขาดการค้นคว้าหาข้อมูลที่แท้จริง ขาดความเข้าใจ ส่งผลให้การเรียนดนตรีเกิดปัญหา ขาดความต่อเนื่อง และไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือสิ่งที่ควรจะเป็น

ด้านธุรกิจโรงเรียนดนตรี

ด้านธุรกิจโรงเรียนในที่นี่หมายถึงเจ้าของโรงเรียนดนตรีและธุรกิจ ซึ่งส่วนมากขาดความรู้ความเข้าใจ ในวัตถุประสงค์ของการเรียนดนตรี ขาดความเข้าใจในหลักสูตร กระบวนการ ปรัชญา วิธีการและการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนดนตรี ส่งผลให้ชั้นเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยที่เปิดขึ้นมานั้น ไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมายและความตั้งใจของหลักสูตร อีกทั้งผู้ปกครองไม่ได้รับการสื่อสารข้อมูลอย่างถูกต้อง และนักเรียนอาจไม่ได้เข้าเรียนในชั้นเรียนที่มีความเหมาะสมทั้งด้านความพร้อม ช่วงอายุ และความถนัดที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ

ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 9 ท่านมีแนวคิดตรงกันในด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักคือ การให้ความสำคัญกับความรู้และความเข้าใจของครูผู้สอน และการมุ่งเน้น พัฒนาครูผู้สอน เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการประสานงานกับบุคคล และองค์ประกอบต่างๆ อันจะทำให้เกิดการ เรียนรู้และส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาอย่างถูกต้องและเต็มศักยภาพ

ด้านผู้ปกครอง

การสร้าง ความเข้าใจและการให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย จะทำให้การเรียนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นโดยมีวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่

1. การทำความเข้าใจโดยการแนะนำและชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับชั้นเรียนให้ผู้ปกครองทราบใน ครั้งแรกของการเรียนการสอน

2. การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในชั้นเรียน

3. การพูดคุยกับผู้ปกครองหลังคาบเรียน เพื่อติดตามผลการเรียน รายงานพัฒนาการ ปัญหาและการแก้ไข

4. การจัดประชุมหรือการจัดอบรมให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

ด้านครูผู้สอน

ครูผู้สอนถือเป็นตัวแปรสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างบุคคลต่างๆที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนทั้ง นักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าของโรงเรียนและธุรกิจ เป็นคนใช้หลักสูตรและทำให้การเรียนการสอนเกิดขึ้น โดยครูดนตรีปฐมวัยที่ดีควรมีคุณสมบัติดังนี้คือ

1. มีความรู้จริงในสิ่งที่สอน เข้าใจหลักสูตร และเป้าหมายของการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย

2. มีความรู้ด้านพัฒนาการของเด็ก รวมไปถึงจิตวิทยาความเป็นครู จิตวิทยาการสอน มีความฉลาดทาง ด้านอารมณ์

3. มีความรู้จริงในวิธีการสอนดนตรีในรูปแบบต่างๆ เช่น โคตยา ดาลโครซ ออร์ฟ ซูซูกิ เป็นต้น

4. เข้าใจปรัชญาและหลักการสำคัญของวิธีการสอนดนตรีที่เลือกใช้

5. สามารถประยุกต์ ปรับเปลี่ยน และปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียนตาม สถานการณ์ และ ตามช่วงเวลาได้

6. พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

7. ประเมินผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ จดบันทึก และรายงานพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคนได้

ดังนั้นแนวทางการพัฒนาด้านครูผู้สอนจึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาความสามารถของตัวครูผู้สอนโดยมีแนวคิดหลัก 2 ด้านคือ

1. บทบาทของมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นกำลังสำคัญและมีพลังเพียงพอที่จะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 การผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพที่มีความพร้อมในทุกๆด้าน ทั้งด้านศาสตร์และศิลป์ คือ ความรู้ และทักษะทางด้านดนตรีทั้งการปฏิบัติและทฤษฎี และความรู้ด้านการสอน ได้แก่ พัฒนาการของผู้เรียน วิธีการสอน หลักสูตร การประเมินผล จิตวิทยาการสอน จิตวิทยาความเป็นครู เป็นต้น

1.2 การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีโอกาสไปฝึกสอนในสภาพความเป็นจริงนอกห้องเรียนและมี ประสบการณ์ในการสอนจริงมากเพียงพอ

1.3 การจัดอบรมการจัดการครูที่ดีมีคุณภาพทั้งในและต่างประเทศมาเผยแพร่ความรู้ให้กับนักศึกษา บุคลากร ครูและบุคคลทั่วไป

2. การรวมกลุ่ม องค์กร หรือสมาคมครูดนตรีปฐมวัยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ปัญหา และ ประสบการณ์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 คือ “เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนดนตรี สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ” ผลการวิจัยพบว่า

1.1 ครูดนตรีปฐมวัยยังขาดทักษะและความสามารถในการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องใช้ทั้งความรู้จริงในบริบท ดนตรี ประสบการณ์ในการสอน ความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาความรู้ให้ทันสมัยและมีความเหมาะสม การสร้างสื่อ การเลือกใช้สื่อหรือวิธีการใหม่ๆสำหรับการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งยังต้องมีความสามารถเชิงจิตวิทยาในการควบคุมชั้นเรียน สร้างการเรียนรู้ที่มีความสุข กระตุ้นการเรียนรู้และพัฒนาการ สร้างจินตนาการที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับงานวิจัยของ ศราพงศ์ อิศรศักดิ์ ณ อยุธยา (2553) เรื่อง การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนเอกชน โดยงาน วิจัยนี้ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของครูที่จัดการเรียนรู้วิชาดนตรีให้กับเด็กปฐมวัย จำนวน 85 คน แล้วพบปัญหาของครูส่วนใหญ่ดังนี้ 1) มีการเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการเรียนรู้ทุกครั้ง แต่ยังมี สาระดนตรีไม่ครบถ้วน 2) ขาดแผนการสอนที่มีความเหมาะสม 3) สื่อการสอนไม่เพียงพอกับจำนวน นักเรียน 4) การ วัดประเมินผลไม่ครอบคลุมความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียน โดยได้เสนอแนะไว้ว่าควรจัดการเรียนการสอน 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์ (50 นาทีต่อครั้ง) และควรปรับปรุงเรื่องความรู้ของผู้สอน สื่อการสอนดนตรี และกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

1.2 นักเรียนขาดความสม่ำเสมอในการเรียนเนื่องจากต้องทำกิจกรรมหลายอย่าง ทั้งนี้อาจเป็น เพราะในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมของการแข่งขันผู้ปกครองมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมให้บุตรหลาน เพื่อ การเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมีค่านิยมในการเรียนพิเศษทั้งด้านวิชาการและด้านทักษะอื่น เช่น ดนตรี ศิลปะ

กีฬา ภาษา คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ด้วยกิจกรรมที่ต้องทำมากมายและสภาพการจราจรในเมืองหลวงส่งผลต่อความต่อเนื่องของการเรียนดนตรีของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสโรชา แก้วคำ (2558) เรื่องปัจจัยที่ผู้ปกครองเลือกให้เด็กเรียนพิเศษศิลปะโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ปกครองของเด็กอายุ 3-12 ปี จำนวน 8 คน งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าในปัจจุบันสังคมมีการแข่งขันทางการศึกษามากขึ้นทั้งทางด้านวิชาการและการเรียนเสริมทักษะด้านอื่น ผู้ปกครอง มักเลือกให้เด็กเรียนหลายๆอย่างในเวลาเดียวกัน

2. จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 คือ “เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนดนตรี สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ” ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาการจัดการเรียนรู้นักดนตรี ครูต้องจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของนักเรียนแต่ละบุคคล สร้าง ประสบการณ์ให้เด็กได้ลงมือทำจริงด้วยกิจกรรมที่หลากหลายที่ครูประยุกต์ให้เหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าการจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดการกิจกรรมแบบกลุ่มที่ครู ต้องมีความรู้จริงทั้งในบริบทของดนตรี ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและประยุกต์ใช้กิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับช่วงเวลา ความสามารถ การเรียนรู้ การตอบสนอง และความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ทั้งยังต้องรักษาภาพรวมของการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของมัทนา ฉวนพยัคฆ์ (2558) เรื่องปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้เสนอแนวทางการ พัฒนาการศึกษาศาหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้ 1) การจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับความต้องการ ของวัยและพัฒนาการ 2) โรงเรียนควรจัดหาสื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่นให้เหมาะสมและเพียงพอต่อ จำนวนเด็ก 3) จัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 4) จัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กได้ ปฏิบัติและเกิดการเรียนรู้ 5) ประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 6) ครูผู้สอนกับผู้ปกครองมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อทั้งครูดนตรีปฐมวัย อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารโรงเรียน นักศึกษาดนตรีศึกษา ผู้ปกครองและบุคคลที่สนใจสามารถทำความเข้าใจ และนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้นักดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไปได้ จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำไปใช้ประโยชน์ด้านนโยบาย ผู้บริหารโรงเรียนหรือฝ่ายวิชาการโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ 15(2) สามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายการออกแบบหรือปรับปรุงหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยให้มีความเหมาะสม ใช้กำหนดนโยบายด้านการคัดเลือกบุคลากรและการพัฒนา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยให้มีความรู้ความสามารถ และมีคุณสมบัติเพียงพอสำหรับการจัด การเรียนการสอนดนตรีเนื่องจากช่วงปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการและการปูพื้นฐานที่สำคัญที่ จะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กไปตลอดชีวิต

2. การนำไปใช้ประโยชน์ด้านการบริหารงาน ฝ่ายวิชาการสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการออกแบบเนื้อหาในการอบรมพัฒนาครูดนตรีปฐมวัยในโรงเรียน และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการ ชั้นเรียนและประสานงานกับครูและผู้ปกครองสามารถนำไปใช้ในการทำความเข้าใจ และอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยได้

3. การนำไปใช้ประโยชน์ด้านการปฏิบัติ ครูดนตรีสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง การจัดการเรียนการสอน การประสานงานกับผู้ปกครองให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป

จากการทำงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ายังมีหัวข้อวิจัยที่น่าสนใจในการทำงานวิจัยในอนาคตดังนี้

1. การสำรวจหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ 15(2) ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนดนตรีเด็กเล็กในโรงเรียนดนตรี เอกชนนอกระบบ 15(2)
3. การสำรวจระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนดนตรีเด็กเล็กในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ 15(2)
4. ผลสัมฤทธิ์จากการเรียนดนตรีเด็กเล็กต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนดนตรีเด็กเล็กในโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ 15(2)
5. แนวทางการพัฒนาครูดนตรีปฐมวัยต่อการส่งบุตรหลานเข้าเรียนดนตรีเด็กเล็กในโรงเรียน ดนตรีเอกชนนอกระบบ 15(2)

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤตนันท์ ศักดิ์ศิริ. (2557). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากชุดการสอนเมโลเดียนระดับปฐมวัยโดยใช้ภาพสัตว์ ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนเมืองนครราชสีมา.” *วารสารบัณฑิตศึกษา* 55 (ตุลาคม-ธันวาคม): 29-34.
- กฤษณา รักษ์ชู. (2560). “การพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Gesell เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนระดับปฐมวัย.” *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.*
- ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล. (2559). “แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับประเทศไทย.” *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย* 9, 3 (กันยายน-ธันวาคม): 984-1004.
- ชาย โพธิสิตา. (2550). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ชาลีณี สุริยนเปล่งแสง. (2554). “ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับครูปฐมวัย สารการเรียนรู้ดนตรีองค์ประกอบดนตรีด้านจังหวะ.” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2548). *สังคตินิยม : ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงรัตน์ วุฒิปัญญารัตน์. (2556). “ผลของการใช้กิจกรรมดนตรี และการเคลื่อนไหวตามแนวคิดดัลโครซที่มีต่อความสามารถทางสติปัญญาของเด็กอนุบาล ในเด็กอนุบาล 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร.” *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา* 8, 1: 2380-2394.
- ตรีมาลา เรือนทอง และศุภลักษณ์ สัตย์เพริศพราย. (2556). “การพัฒนาเครื่องมือวัดความสามารถด้านสติปัญญา สำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย ชั้นอนุบาล 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 4.” *ศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย* 5, 2: (285-295).
- ปิยะนุช สุวรรณเทพ และสุเทพ อ่วมเจริญ. (2558). “การศึกษาพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตามมาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์โดยการจัดกิจกรรมการเล่นไทยสำหรับเด็กปฐมวัย.” *ศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย* 7(1): (256-269).
- พิมลมาศ พร้อมสุขกุล. (2552). “ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนดนตรีเด็กเล็กหลักสูตร ร้อง เล่น เต้น ฟัง สถาบันจินตการดนตรี.” *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- ไพศาล วรคำ. (2559). *การวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ตักสิลาการพิมพ์.

- ภาวินี โฆมานะสิน (2558). **การศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายธุรการมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- มัทนา ฉวนพยัคฆ์. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เยาวพา เดชะคุปต์ (2546). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วสุกฤต สุวรรณเทน และ วัลนิกาฉลากบาง. (2559). “คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย: ปัจจัยเชิงสาเหตุ.” **Veridian E-Journal, Silpakorn University** 9, 3 (กันยายน-ธันวาคม): 151-164.
- ศราพงศ์ อิศรศักดิ์ ณ ออยุธยา. (2553). “การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของครู ในโรงเรียนเอกชน.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรียา ช้อยเสนาะ. (2556). การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย. เข้าถึงเมื่อ 18 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.kruupdate.com/news/newid-3413.html>
- สุภางค์ จันทวานิช. (2559). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาวดี หาญเมธี. (2559). **EF ทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ Executive Function**. สถาบันอาร์แอลจี (รักลูกเลิร์นนิ่ง กรุ๊ป).
- สโรชา แก้วคำ. (2558). “ปัจจัยที่ผู้ปกครองเลือกให้เด็กเรียนพิเศษศิลปะ.” การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิตคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2560). **สถิติการศึกษาประจำปี 2559**. จัดพิมพ์: กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๖๐**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อัญชญา สุตมาต. (2546). “การศึกษาหลักสูตรและกระบวนการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของสถาบัน จินตนาการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้าและสถาบันดนตรีเคพีเอ็น.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัญชลี ธรรมวิธิกุล. (2561). หลักการของการจัดการศึกษานอกระบบและปรัญญาการศึกษาที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ. เข้าถึงเมื่อ 20 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <https://panchalee.wordpress.com/2009/03/28/หลักการของการจัดการศึกษา/>

ภาษาต่างประเทศ

Dee, J. J. (2004). "Development of music curriculum for an early childhood non-music major college level course." Master thesis, Music Education, Texas Tech University.

Cohen, M. Z., Kahn, D. L. K., and Steeves, R. H, eds. (2000). **Hermeneutic phenomenological research: A practical guide for nurse researchers**. Thousand Oaks, CA: Sage.

Fahmie, D. (2000). **Musical playtime for developing young minds**. In the MEA state editors (Ed.), *Spotlight on early childhood music education: Selected articles from state MEA journals* (pp.32-34). Reston, VA: The National Association for Music Education.

Preda Uliță, A. (2016). "Improving children's executive functions by learning to play a musical instrument". *Bulletin of the Transilvania University of Brasov Series VIII, 9(58), No.2 , 85-90.*

Rice, P. L., and Ezzy, D. (1999). **Qualitative research methods: Health focus**. Victoria: Oxford University Press.

Streubert H. J., and Carpenter D. R. (2007). **Qualitative research in nursing**. 4th ed. Lippincott Williams & Wilkins.